

SAMERNAS NATIONALDAG 6 FEBRUARI

Det här temabladet ger dig tips om vilket material som finns hos Mediecenter Värmland som handlar om samerna.

Allt material lånar/strömmar du avgiftsfritt!

OM MEDIECENTER VÄRMLAND

Mediecenter Värmland är länets gemensamma mediebank!
Här kan alla medlemmar, från barnomsorg till vuxenfortbildning, avgiftsfritt välja bland mer än 19.000 titlar.

Mediecenter Värmland tillhandahåller inköpt film, UR:s radio/tv-program, pussel & spel och robotar. Hos oss kan du även beställa talböcker – vi har tillgång till mer än 100.000 böcker från Legimus. Vi har även en bokutställning med böcker om digitalt lärande och om kodning och programmering.

HUR BESTÄLLER JAG?

Du hittar hela vårt utbud i vår internetkatalog www.sli.se/avkarlstad.

Där kan du söka material utan att vara registrerad/inloggad. Vill du strömma eller beställa material via webben måste du skapa ett konto!

Annars kan du ringa oss på 054-701 10 60 eller skicka en e-post till mcv@regionvarmland.se

OBS! Dina elever kan också göra konto på sli och strömma själva! (elevinloggning)

Gör så här för att skapa konto:

Gå till www.sli.se/avkarlstad. Längst upp till höger klickar du på hänglåset och väljer "skapa konto".

Fyll i dina uppgifter. OBS – välj kommun/skola bland de förslag som kommer upp. Du kan inte skriva in en egen. Finns inte din arbetsplats med i listan – kontakta oss!

Klicka på "gör mig till medlem" när du fyllt i alla fält.

Du får nu en e-post med en länk som du ska följa. Där får du fylla i ytterligare några uppgifter samt välja lösenord. När du sparat är din registrering klar!

Så fort vi godkänt din registrering (under kontorstid) kan du börja använda ditt konto.

Dina elever kan också göra egna konton på www.sli.se/avkarlstad och strömma programmen direkt i sina datorer, smartphones eller iPads. En annorlunda läxa kanske..?

FILMER:

Filmerna är sorterade efter målgrupp!

Rasismens historia – Vilka svenskar var först?

Svenskarnas behandling av samerna är inte det mest våldsamma exemplet i kolonialismens historia, men det är ändå en berättelse om övergrepp på människor som ansågs vara mindre värda. Samerna sågs först med tveksamhet som människor, för att senare bli intressanta som gratis arbetskraft. När det visade sig att de bodde i ekonomiskt värdefulla områden tvingades de flytta. Deras språk förbjöds i skolorna och de skulle kristnas samtidigt som de skickades ner på kontinenten som exotiska utställningsobjekt. Rasbiologer hälsade på hos samerna, mätte deras skallar och fotograferade dem nakna.

Speltid: 13 min. **Målgrupp:** 10-12 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Hundra ord för snö

Samiska barn och vuxna berättar om sitt liv och sin historia. Hur är det att sköta renar, göra knivar och kåtor och hur var det när deras förfäder kom som de första invånarna till Sverige? Än idag har samerna ett annorlunda sätt att se på naturen än vad svenskarna har. Vi berättar även om konflikten mellan svenska staten och samerna som har varat i över hundra år.

Speltid: 4x15 min. **Målgrupp:** 10-12 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Samisk historia med Ailo

Ailo är 17 år, född i Norge och uppvuxen i Sverige. Själv beskriver sig Ailo som en same i Sápmi. Den samiska identiteten har alltid funnits där för honom, liksom språket och traditionerna. Ailo är programledaren och han inramar berättelser om hur historien har lämnat spår i andra unga samers liv: Sara-Elvira och hennes familj har blivit påverkad av tvångsförflyttningar. För renskötaren Helena pågår kolonisationen fortfarande och hon blir påmind om det i sin vardag. Lars Levi gick på nomadskolan som barn och detta har präglats hans liv. Finns även syntolkat och teckenspråkstolkat.

Speltid: 19 min. **Målgrupp:** 10-12 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Andrea hälsar på – Hos Britta

Andrea Hökerberg möter trettonåriga Brita i den härjedalska vildmarken. Brita ska få göra det hon så länge längtat efter. Hon ska för första gången alldeles själv få märka familjens renar. Brita och hennes familj är samer.

Speltid: 9min. **Målgrupp:** 10-12 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Sameblod

Drama. Elle Marja, en ung samisk tjej från ett renskötarhem utsätts för 30-talets rasism med kolttvång och rasbiologiska undersökningar och väljer till slut att rymma från sin samiska internatskola och "bli svensk". Men i kampen för att få status och bli en riktig svensk så tvingas hon bryta banden med sin familj och förneka den kultur hon vuxit upp i.

Speltid: 107 min. **Målgrupp:** från 11 år. **Utförande:** endast DVD – lånetid 2 veckor.

Världens urfolk

Samer, inuiter, indianer och aboriginer. De är alla urfolk, urinvånare, eller ursprungsbefolkningar. I den här filmen ska vi undersöka några av världens urfolk och få en introduktion till deras historia, traditioner, kultur och deras situation idag. Kapitel: - Vad är ett urfolk? - Samer - Indianer - Inuiter - Aboriginer – Sammanfattning.

Speltid: 16 min. **Målgrupp:** från 11 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Sapmi Ealla - Film från samernas land

Box med 8 DVD filmer, 2 CD skivor och en broschyr. Med film och musik från samernas land vill vi spegla den samiska kulturen och väcka intresse för de kunskaper, som fortfarande finns bevarade som en viktig del av vårt gemensamma kulturarv. Samerna är en etnisk minoritet som ofta levt i konflikt med majoritetsbefolkningen och som varit tvungen att anpassa sig till dess värderingar och normer. Samernas ursprung har diskuterats i hundratals år. Men hur ser samernas historia egentligen ut? Var står forskningen i dag? Vad innebär det att vara same i det nya IT-samhället? Filmer: Samerna, Vägvisaren, Nils Nilsson Skum, Vinden i mitt hjärta, Hotet, Samernas land, Jävna-renskötare år 2000, Trackback. Musik: Krister Stoor, Mari Boine.

Speltid: -. **Målgrupp:** från 12 år. **Utförande:** endast DVD!

Hur gör man för att rädda ett folk

Det här är berättelsen om svenska rasbiologers framfart i Lappland och Rasbiologiska institutets kopplingar till nazityskland - en mörk del av den svenska historien vars arv lever kvar än idag. Herman Lundborg var ledare för världens första statliga rasbiologiska institut i Uppsala 1922 - 1935. Syftet var att ta reda på var i landet det svenska folket var rasmässigt renast. Paradoxalt nog blev Herman under en av sina forskningsresor i Lappmarken kär i Maria Isaksson, som med institutets definitioner var av främmande ras - en finska med samiskt utseende. Filmen berättar om den svenska rasbiologins historia och dess kopplingar till nazityskland. I filmen medverkar personer som i dag söker efter den svenska rasbiologins historia och några som själva minns den.

Speltid: 59 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Vår mörka historia - del 2 - En underlägsen ras, på förhand dömd att dö

I dokumentärserien Vår mörka historia ger sig reportern och tidigare riksdagsledamoten Gustav Fridolin ut för att söka rasismens rötter och hittar kapitel i den svenska historien som han aldrig fick lära sig i skolan. Rasismen har haft en långt större betydelse för uppkomsten av det moderna Sverige, än vi kanske vill kännas vid... I det andra avsnittet avslöjas att hundratals svenska officerare deltog i ett av kolonialismens värsta övergrepp, folkmordet i Kongo. Under 1800-talet utvecklades det rasistiska tänkandet till en föreställning om rasernas kamp som gav bränsle åt koloniala erövringar i såväl Afrika som i Lappland. Svenska staten stal samernas marker med hänvisning till att lapparna var en underlägsen ras. På 1900-talet förbjöd riksdagen samernas barn att gå i riktiga skolor och istället inrättades de medvetet tarvliga och dåliga nomadskolorna. Gustav Fridolin besöker Kristina Nutti som berättar om de fruktansvärda förhållandena i skolan, där barnen misshandlades och blev sjuka.

Speltid: 44 min. **Målgrupp:** från 13 år. **Utförande:** endast DVD!

Min samiska historia

Nedslag i historien genom fyra unga samer som i varsitt program berättar om hur historien lämnat spår i deras liv. Det handlar om tvångsförflyttningar, rasbiologi och kolonialism, men också om kampen för sina rättigheter, om att ta tillbaka sitt språk och om stoltheten över sitt arv och gemenskapen med andra urfolk. Finns även syntolkat och teckenspråkstolkat.

Speltid: 4x14 min. **Målgrupp:** 13-15 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Jakten på språket – Samiska

Hur gammalt är samiskan? Varför talas samiska i Sverige? Vilka talar språket idag? Vi åker med helikopter till en renslakt utanför Kiruna där vi träffar samer och hör dem berätta om varför samiska är viktigt för dem. Dessutom möter vi artisten Sofia Jannok som skriver alla sina låtar på samiska.

Speltid: 15 min. **Målgrupp:** 13-15 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Jag och min mormor – Samer

Vi följer 18-åriga Ida Kråik när hon besöker sin mormors syster Sakka Nejne i Jämtland för att ta reda på mer om sina samiska rötter. Ida bor i Södertälje och har utan att lyckas kämpat för att få läsa samiska som modersmålsundervisning. Sakka arbetar som sydsamisk översättare och svarar på Idas frågor och berättar bland annat om vad smycket som Ida fick av sin mamma när hon föddes betyder. Hon berättar också om hur hon hade det när hon var liten. Tillsammans reser Ida och Sakka upp till fjället och är med när renarna ska samlas in.

Speltid: 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Välja väg – Antes jojk

Ante känner sig vilsen. Han vet att han är same, men han kan inte känna det. Nu har han flyttat till Jokkmokk för att söka sin identitet. Här kan han studera det samiska språket och hantverket. I Jokkmokk bor även Antes morbror, jojkaren Per Niila Stålka. Per Niila har jojkat för Ante så länge Ante kan minnas. Nu har Ante börjat göra egna jojkar. Jojken blir ett sätt för Ante att uttrycka sina känslor. Genom jojken börjar Ante hitta sig själv.

Speltid: 28 min. **Målgrupp:** från 16 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Samernas tid

Det här är berättelsen om norra Europas urfolk och deras historia. Samernas historia, som är intimt sammankopplad med Sveriges historia, är okänd för de flesta. Samerna anpassade sig tidigt till en karg omgivning och byggde upp en jakt- och fångstexpertis som gjorde dem till viktiga handelspartners under vikingatiden. Serien beskriver hur samerna påverkades av

kyrkans våldsamma kristningsprocess och av nationalstaternas kolonisation av de samiska markerna under tidigmodern tid. Situationen förvärras under 1900-talet då kolasamerna hamnar i Sovjetunionens grepp. Exploateringen av Sápmis naturtillgångar ökar och rasbiologernas ögon vänds mot samerna. Finns även syntolkat, teckenspråkstolkat och på nordsamiska, sydsamiska & lulesamiska.

Speltid: 3x58 min. **Målgrupp:** från 19 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Vår samiska kamp

Programserie om samernas situation idag, kulturellt och socialt, och som även skildrar samiskt liv ur ett historiskt perspektiv. Vi möter människor från hela Nordkalotten som berättar om sina erfarenheter och om sin kamp för erkännande av den samiska identiteten och kulturen. NRK har under resor i norr undersökt den samiska kulturen och hur unga samer i dag förhåller sig till identitet och arv.

Speltid: 6x30 min. **Målgrupp:** från 19 år. **Utförande:** DVD & strömmande

Urbana samer

I media porträtteras samer ofta som de som står för det rena, det fina och ursprungliga, och inte sällan som människor som fallit offer för vår moderna, västerländska kultur. Här är ett försök att motverka den bilden. Vad heter exempelvis hårddisk på samiska? Eller att messa? Beatrice Stenman är sydsame men bor i Tierp utanför Uppsala, mitt i den digitala kommunikationen och långt från rötterna i Lappland. Hon kan inte så mycket sydsamiska, men vill gärna lära sig mera för egen del och även för att föra språket vidare till sina barn. Beatrice får i uppgift att undersöka språkets betydelse. Hon gör det genom att samtala med en rad personer som har ett förhållande till frågan om ett eget språk som ett uttryck för rötter, identitet, erfarenhet och historia.

Speltid: 3x30 min. **Målgrupp:** från 19 år. **Utförande:** DVD & strömmande